

ily cere-
cahier

de eufio-zaak
kurt vonnegut

Kurt Vonnegut

De Eufio-zaak

Dames en heren van de Federale Commissie voor Omroepaangelegenheden, ik grijp deze gelegenheid aan om voor u een verklaring over dit onderwerp af te leggen.

Het spijt mij zeer – of misschien kan ik beter zeggen: ‘Het doet mij leed’ – dat het nieuws is uitgelekt. Maar nu zo langzamerhand iedereen het weet en het officieel bekend is geworden, kan ik u net zo goed het hele verhaal eerlijk vertellen en tot God bidden dat ik u ervan kan overtuigen dat Amerika geen behoefte heeft aan onze ontdekking.

Ik wil niet ontkennen dat wij drieën – Lew Harrison, de radio-omroeper, dr. Fred Bockman, de natuurkundige, en ikzelf, professor in de sociologie – gemoedsrust hebben gevonden. Dat hebben we inderdaad. En ik wil niet beweren dat het verkeerdt is dat mensen gemoedsrust trachten te vinden. Maar als iemand gelooft dat hij gemoedsrust wil verkrijgen op de manier waarop wij haar gevonden hebben, doet hij er beter aan in plaats daarvan te proberen trombose op te lopen.

Lew, Fred en ik hebben onze gemoedsrust gevonden terwijl we in gemakkelijke stoelen zaten en een apparaatje ter grootte van een televisietoestel inschakelden. Geen kruiden, geen gulden leefregel, geen spierbeheersing, niet onze neuzen in andermans problemen steken om onze eigen problemen te vergeten; geen hobbies, taoïsme, ochtendgymnastiek of het geconcentreerd staren naar een lotus. Het is, geloof ik, een apparaatje dat een groot aantal mensen al hebben zien aankomen als de kroon op alle verworvenheden van onze beschaving: een of ander elektronisch geval, goedkoop en gemakkelijk in massaproductie te nemen, dat door een druk op een knop rust kan verschaffen. Ik zie dat u er hier een hebt staan.

Een half jaar geleden kwam ik voor het eerst met synthetische gemoedsrust in aanraking. Toen heb ik helaas ook Lew Harrison leren kennen. Lew is de belangrijkste omroeper van het enige radiostation van onze stad. Hij verdient zijn brood met zijn grote bek, en het zou me niets verbazen als niet uitgerekend hij deze zaak onder uw aandacht heeft gebracht.

Lew presenteert, naast een dertigtal andere programma's, een wekelijks wetenschappelijk programma. Elke week interviewt hij een of andere professor van de Wyandotte Universiteit over diens vakgebied. Zes maanden geleden had Lew een jonge dromer, en vriend van mij, dr. Fred Bockman, in zijn programma uitgenodigd. Ik gaf Fred een lift naar het radio-station, en hij nodigde me uit met hem mee naar binnen te gaan om toe te kijken. Omdat ik toch niets beters te doen had, ben ik meegegaan.

Fred Bockman is dertig en ziet eruit als een jongen van achttien. Het leven is volledig aan hem voorbijgegaan, omdat hij er niet veel aandacht aan heeft besteed. De meeste aandacht besteedt hij aan zijn acht ton wegende paraplu waarmee hij naar de sterren luistert, en waar Lew Harrison hem over wilde interviewen. Het is een enorme antenne die op het onderstel van een telescoop gemonteerd is. Voor zover ik het begrijp, richt hij dat ding, in plaats van door een telescoop naar de sterren te kijken, op het heelal en vangt van verschillende hemellichamen radiosignalen op.

Uiteraard zijn er daar geen mensen die radiostations exploiteren. Er zijn alleen veel hemellichamen die een massa energie uitzenden, en met een radio-antenne kan daar iets van worden opgevangen. Freds radio-telescoop spoort bijvoorbeeld sterren op die, omdat ze achter grote wolken kosmisch gruis schuilgaan, met gewone telescopen niet te zien zijn. Radiosignalen van deze hemellichamen dringen door de wolken kosmisch gruis heen tot Freds antenne door.

Dat is niet het enige waar die apparatuur toe in staat is, en in zijn interview met Fred bewaarde Lew het opwindendste tot het eind van het programma. 'Dat is reuze interessant, dr. Bockman,' zei Lew. 'Nou moet u me eens vertellen, heeft uw radio-telescoop nog iets anders over het heelal aan het licht gebracht dat niet met normale telescopen kon worden waargenomen?'

Dat was de klap op de vuurpijl. 'Jazeker,' zei Fred, 'we hebben omstreeks vijftig punten in de ruimte gevonden, *die niet achter kosmisch gruis schuilgaan* en nochtans krachtige radiosignalen uitzenden. Toch schijnen er daar helemaal geen hemellichamen te zijn.'

'Nee maar!' zei Lew met gespeelde verbazing. 'Maar dat is fantastisch! Dames en heren, voor de eerste keer in de geschiede-

nis van de radio laten wij u de geluiden uit dr. Bockmans geheimzinnige lege ruimten horen.' Ze hadden een kabelverbinding met Freds antenne op het terrein van de universiteit aangelegd. Lew gaf de technicus een seintje de signalen in te schakelen. 'Dames en heren, de stem uit het niets!'

Van het geruis was niet veel te horen – een soort gesis dat nog het meest aan een leeglopende autoband deed denken. Het lag in de bedoeling dat het vijf seconden lang zou worden uitgezonden. Toen de technicus het uitschakelde, zaten Fred en ik op onverklaarbare wijze te grijzen als idioten. Ik voelde me heerlijk ontspannen. Lew Harrison zag eruit alsof hij per ongeluk de kleedkamer van de Copacabana was binnengelopen. Geschrokken keek hij op de studio-klok. Het monotone geruis was vijf minuten in de lucht geweest! Als de technicus niet per ongeluk met zijn mouw achter de schakelaar was blijven haken, zou het nu nog te horen zijn geweest.

Fred lachte zenuwachtig en Lew zocht gehaast in zijn tekst. 'Het gesis uit het niets,' zei Lew. 'Dr. Bockman, heeft iemand al een naam voor deze interessante lege ruimten bedacht?'

'Nee,' zei Fred. 'Tot op heden heeft men er noch een naam noch een verklaring voor gevonden.'

Voor de lege ruimten waar het gesis vandaan kwam moet nog een verklaring worden gevonden, maar ik heb een benaming voorgesteld die me wel toepasselijk leek: 'Bockmans Euforie'. We weten dan wel niet wat deze lege ruimten precies zijn, maar we weten wat voor effect ze hebben, en daarom is het een goede benaming. Euforie betekent een gevoel van vreugde en welbehagen en is dus het enige juiste woord.

Na de uitzending deden Fred, Lew en ik allerhartelijkst tegen elkaar, bijna op het sentimentele af.

'Ik kan me geen uitzending herinneren waar ik zo'n plezier aan beleefd heb,' zei Lew. Oprechtheid is niet zijn sterkste kant, maar dit keer meende hij het toch.

We voelden ons alle drie wat opgelaten door de emotie die ons had overvallen en namen verward en haastig afscheid. Ik reed snel naar huis om een borrel te gaan drinken, maar ook daar trof ik een nogal verwarrende situatie aan.

Het was stil in het huis, en ik liep er tweemaal helemaal

doorheen voor ik in de gaten kreeg dat ik niet alleen was. Mijn vrouw, Susan, een goede en lieve vrouw, die zich erop laat voorstaan haar gezin altijd op tijd voortreffelijke maaltijden voor te zetten, lag op de sofa en staarde dromerig naar het plafond. 'Schat,' zei ik voorzichtig, 'ik ben thuis. Het is etenstijd.'

'Fred Bockman was vandaag op de radio,' zei ze afwezig.

'Ja, dat weet ik. Ik was samen met hem in de studio.'

'Hij was fantastisch,' zuchtte ze. 'Gewoon fantastisch. Dat geruis uit de ruimte – toen hij dat aanzette, leek alles gewoon van me af te vallen. Ik heb het hier op de bank liggen proberen te verwerken.'

'Uh-huh,' zei ik en beet op mijn lip. 'Ik denk dat ik Eddie maar even ga halen.' Eddie is mijn tienjarige zoon en aanvoerder van een schijnbaar onoverwinnelijke honkbalploeg uit de buurt.

'Laat maar, pap,' zei een zwak stemmetje vanuit de schaduw.

'Ben je thuis? Wat is er aan de hand? Is de wedstrijd afgelast vanwege een atoomaanval?'

'Nee. We hebben acht innings gespeeld.'

'Hebben jullie ze zo in de pan gehakt dat ze niet meer verder wilden spelen?'

'Nee hoor, ze waren helemaal niet zo slecht. We stonden gelijk en zij hielden twee honken bezet en er waren twee man uit.' Hij sprak alsof hij een droom vertelde. 'En toen,' zei hij en sperde zijn ogen open, 'had niemand zin meer, en liepen ze allemaal weg. Toen ik thuiskwam lag mijn ouwe moeder hier opgerold op de sofa en toen ben ik maar op de grond gaan liggen.'

'Waarom?' vroeg ik ongelovig.

'Pap,' zei Eddie nadenkend, 'ik weet het verdomme niet.'

'Eddie!' zei zijn moeder.

'Mam,' zei Eddie, 'jij weet het verdomme ook niet.'

De duivel mocht me halen als iemand er een verklaring voor had, maar ik had een knagend voorgevoel. Ik draaide het nummer van Fred Bockman. 'Fred, stoor ik je soms bij het eten?'

'Was dat maar waar,' zei Fred. 'Er is helemaal niks te eten in huis, en ik had Marion de auto gegeven om inkopen te doen. Nu probeert ze een kruidenier te vinden die nog open is.'

'Ze kreeg de auto zeker niet aan, hè?'

'Nee, dat was geen probleem,' zei Fred. 'Ze is zelfs naar de supermarkt gereden. Toen voelde ze zich zo goed dat ze gewoon

weer naar buiten is gelopen.' Fred klonk gedeprimeerd. 'Als vrouw kan ze natuurlijk altijd van gedachten veranderen, maar het liegen doet pijn.'

'Heeft Marion gelogen? Dat geloof ik niet.'

'Ze probeerde me wijs te maken dat iedereen samen met haar de winkel uit gewandeld was – winkelbedienden, klanten: iedereen.'

'Fred,' zei ik, 'ik moet je iets vertellen. Kan ik meteen na het eten even bij je langskomen?'

Toen ik op Freds boerderij aankwam, zat hij verbluft in de krant te staren.

'De hele stad is door het dolle heen geraakt!' zei Fred. 'Zonder enige aanleiding zijn alle auto's aan de kant gaan staan, alsof er een brandweerauto doormoest. Hier staat dat mensen hun zinnen middenin afbraken en er vijf minuten lang het zwijgen toe deden. Honderden liepen buiten in de kou in hemdsmouwen te grijnzen als tandpasta-advertenties. Hij ritselde met de krant. 'Hierover wilde je me toch spreken?'

Ik knikte. 'Het gebeurde allemaal toen dat geruis werd uitgezonden, en ik dacht misschien dat –'

'De kansen zijn één op één miljoen dat er nog sprake van een "misschien" is,' zei Fred. 'De tijd klopt tot op de seconde.'

'Maar de meeste mensen luisterden niet naar het programma.'

'Ze hoefden helemaal niet te luisteren als mijn theorie klopt. We hebben die zwakke signalen uit de ruimte opgevangen, ze duizendmaal versterkt en opnieuw uitgezonden. Iedereen die zich binnen de reikwijdte van het radiostation bevond, heeft een stevige dosis van de stralingen gekregen, of ze nou wilden of niet.' Hij haalde zijn schouders op. 'Het is blijkbaar net zoiets als wanneer je langs een veld brandende marihuana loopt.'

'Hoe komt het dan dat je er tijdens je werk nooit iets van gemerkt hebt?'

'Omdat ik de signalen nooit versterkt heb en opnieuw heb uitgezonden. De zender van het radiostation heeft het pas echt op gang gebracht.'

'En wat ben je nu van plan?'

Fred keek verbaasd. 'Van plan? Wat kan ik anders doen dan het in een geschikt vaktijdschrift publiceren?'

Zonder dat er geklopt werd, sprong de voordeur open en stormde Lew Harrison met een vuurrood gezicht hijgend de kamer binnen en als een stierenvechter trok hij met een zwaai zijn overjas uit. 'Wilt u hem er ook bij betrekken?' vroeg hij en wees op mij.

Fred knipperde met zijn ogen. 'Waarbij?'

'De miljoenen,' zei Lew. 'De miljarden.'

'Dat klinkt fantastisch,' zei Fred. 'Waar heeft u het over?'

'Het geruis van de sterren!' zei Lew. 'Iedereen vindt het geweldig. Ze raken er helemaal door het dolle heen van. Heeft u de kranten gelezen?' Hij kalmeerde even. 'Het kwam toch door dat geruis, hè prof?'

'We geloven van wel, ja,' zei Fred. Hij keek bezorgd. 'Hoe had u zich precies voorgesteld die miljoenen en miljarden in handen te krijgen?'

'Met onroerend goed!' zei Lew opgetogen. "'Lew,'" zei ik tegen mezelf, "Lew, hoe kan je munt uit deze vondst slaan als je niet het monopolie van het heelal kunt krijgen? En Lew," zo vroeg ik mezelf, "hoe kan je dat spul verkopen als iedereen het voor niets kan krijgen terwijl jij het uitzendt?"'

'Misschien is het niet iets waar je geld mee zou moeten verdienen,' opperde ik, 'ik bedoel, we weten niet veel van -'

'Is geluk slecht?' viel Lew me in de rede.

'Nee,' gaf ik toe.

'Nou dan, en we maken mensen gelukkig met dit spul uit de ruimte. En u wilt me zeker vertellen dat dat slecht is?'

'De mensen horen gelukkig te zijn,' zei Fred.

'Goed, goed,' zei Lew op hoogdravende toon. 'Dat gaan we dan ook voor de mensen doen. En de mensen kunnen hun dankbaarheid betuigen door stukken grond te kopen.' Hij keek door het raam naar buiten. 'Een schuur - mooi. Daar kunnen we mee beginnen. We zetten een zender in de schuur, sluiten hem aan op uw telescoop en dan kunnen we hier huizen neer gaan zetten.'

'Neem me niet kwalijk,' zei Fred. 'Ik kan u niet helemaal volgen. Deze plek leent zich helemaal niet voor bebouwing. De wegen zijn in slechte staat, er zijn geen busverbindingen, er is geen winkelcentrum, het uitzicht is belabberd en de bodem ligt vol stenen.'

Lew stootte Fred verscheidene malen met zijn elleboog aan.

'Prof, prof, natuurlijk heeft het zijn schaduwzijden, maar met die zender in de schuur kunt u de mensen het kostbaarste van de hele schepping schenken: geluk.'

'De Euforie Hoogten, zei ik.

'Prachtig!' zei Lew. 'Ik zoek de belangstellenden wel bij elkaar, prof, en u gaat daar in de schuur zitten, met uw hand op de schakelaar. Als een klant eenmaal voet op de Euforie Hoogten gezet heeft en u het geluk heeft ingeschakeld, is hij bereid alles voor een stuk grond te betalen.'

'Ieder huis een thuis, zolang de stroom niet uitvalt,' zei ik.

'En dan,' zei Lew en zijn ogen glommen, 'als we alle stukken grond hier verkocht hebben, verplaatsen we de zender en beginnen ergens anders opnieuw. Misschien hebben we straks een hele massa zenders in bedrijf.' Hij knipte met zijn vingers. 'Maar natuurlijk! We bouwen rijdende zenders.'

'Ik geloof toch niet dat de politie dit allemaal erg zal waarderen,' zei Fred.

'Nou, als ze een onderzoek in komen stellen, draait u de knop om en geeft *hun* ook een stoot geluk.' Hij haalde zijn schouders op. 'Verdomd, misschien strijk ik wel met mijn hand over mijn hart en geef ze een mooi stukje grond in een hoek.'

'Nee,' zei Fred rustig. 'Als ik ooit lid van een kerk zou worden, zou ik de dominee niet in zijn ogen kunnen kijken.'

'Dan geven we *hem* een stoot,' zei Lew opgetogen.

'Nee,' zei Fred. 'Sorry.'

'Goed,' zei Lew, stond op en begon door de kamer te ijsberen. 'Ik verwachtte al zoiets. Ik heb een alternatief dat volkomen wettig is. We bouwen een kleine versterker met een zender en een antenne. De fabricage hoeft niet meer dan vijftig dollar te kosten, en dan kunnen we het ook betaalbaar maken voor de gewone man - laten we zeggen: vijfhonderd dollar. We sluiten een overeenkomst met de telefoonmaatschappij dat ze de signalen van uw antenne direct naar de woningen van de mensen zenden die zo'n toestel hebben. De toestellen vangen de signalen van de telefoonlijn op, versterken ze, zenden ze uit, en iedereen in huis wordt gelukkig. Begrijpt u? In plaats van de radio of de televisie zal iedereen het geluk willen aanzetten. Geen rolbezettingen, geen decors, geen kostbare camera's - alleen maar dat sissende geluid.'

'We zouden zo'n ding een euforiefoon kunnen noemen,' stelde ik voor, 'of "eufio", dat is wat korter.'

'Geweldig, geweldig!' zei Lew. 'Wat vindt u ervan, prof?'

'Ik weet het niet.' Fred keek bezorgd. 'Ik heb niet zoveel verstand van dat soort dingen.'

'We moeten allemaal erkennen waar onze beperkingen liggen, prof,' zei Lew openhartig. 'Ik neem de zakelijke kant voor mijn rekening, en u de technische.' Hij maakte een beweging alsof hij zijn jas aan wilde trekken. 'Of wilt u soms geen miljonair worden?'

'O ja, ja natuurlijk wil ik dat graag,' zei Fred snel. 'Ja natuurlijk.'

'Prima,' zei Lew, en wreef zich in de handen. 'We moeten nu eerst zo'n toestel bouwen en het testen.'

Dit lag wél helemaal in Freds straatje en ik merkte dat het probleem hem interesseerde. 'Het is eigenlijk een heel simpel apparaatje,' zei hij. 'Ik denk dat we er wel snel een in elkaar kunnen zetten en het dan volgende week hier kunnen testen.'

De eerste proefneming met de euforiefoon, of eufio, vond op een zaterdagmiddag in Fred Bockmans huiskamer plaats, vijf dagen na Freds en Lew's opzienbarende radio-uitzending.

Er waren zes proefkonijnen bij aanwezig: Lew, Fred en zijn vrouw Marion, mijn vrouw Susan en ik, en mijn zoon Eddie. De Bockmans hadden wat stoelen in een kring om een kaarttafeltje neergezet, waar een grijs stalen kastje op stond.

Uit het kastje stak een lange antenne omhoog die tot aan het plafond kwam. Terwijl Fred met het kastje in de weer was, zaten wij nerveus over koetjes en kalfjes te praten, aten sandwiches en dronken bier. Eddie dronk uiteraard geen bier, maar hij had wel sterk behoefte aan een kalmeringsmiddel. Hij was nogal uit zijn humeur omdat we hem, in plaats van naar een honkbalwedstrijd, mee naar de boerderij hadden genomen, en dreigde zijn ongenoe-gen op de antiek-Amerikaanse meubels van de Bockmans af te reageren. In zijn eentje speelde hij een geanimeerd spelletje honkbal en met een pook en een afgedankte tennisbal sloeg hij een hele serie hoge en lage ballen, dicht bij de openslaande deuren.

'Eddie,' zei Susan voor de tiende keer, 'hou daar alsjeblieft mee op.'

'Er kan echt niets gebeuren,' zei Eddie minzaam, liet de bal tegen vier muren kaatsen en ving hem met één hand op.

Marion, die haar moederlijke instincten op haar onberispelijke meubilair uitleeft, kon haar bezorgdheid niet verbergen toen ze zag dat Eddie de kamer in een gymnastiekzaal veranderde. Lew probeerde haar op zijn manier gerust te stellen. 'Laat hem dit krot toch afbreken,' zei hij. 'Binnenkort verhuist u toch naar een paleis.'

'Hij is klaar,' zei Fred zachtjes.

We keken hem met gemengde gevoelens aan. Fred stak een stekker van de telefoonlijn in het grijze kastje. Dat was de directe verbinding met zijn antenne op het terrein van de universiteit, en een uurwerk zou ervoor zorgen dat de antenne op een van de lege ruimten gericht bleef – de krachtigste van Bockmans Euforie. Hij stak het snoer van het kastje in het stopcontact in de plint en hield zijn hand bij de schakelaar. 'Klaar?'

'Niet doen, Fred!' zei ik. Ik was doodsbang.

'Zet toch aan, zet toch aan,' zei Lew. 'We zouden vandaag geen telefoon hebben als Bell niet de moed had gehad iemand op te bellen.'

'Ik zal hier bij de schakelaar blijven staan, dan kan ik hem meteen afzetten als er iets fout gaat,' zei Fred geruststellend. We hoorden een klik, daarna een zoemtoon, en de eufio stond aan.

Een diepe, eenstemmige zucht vulde de kamer. Eddie liet de pook uit zijn handen glijden. Hij bewoog zich in een soort deftige wals door de kamer, liet zich naast zijn moeder op zijn knieën zakken en legde zijn hoofd in haar schoot. Fred dwaalde met half gesloten ogen neuriënd van zijn post af.

De eerste die iets zei was Lew Harrison die zijn gesprek met Marion voortzette. 'Maar wat kan materiële rijkdom ons eigenlijk schelen?' vroeg hij ernstig. Hij wendde zich tot Susan om te zien of ze het met hem eens was.

'Uh-huh,' zei Susan, terwijl ze dromerig haar hoofd schudde. Ze sloeg haar armen om Lew heen en kuste hem ongeveer vijf minuten.

'Zeg,' zei ik en klopte Susan zachtjes op haar rug, 'jullie kunnen het uitstekend met elkaar vinden, hè kinderen? Wat leuk, hè Fred?'

'Eddie,' zei Marion op bezorgde toon, 'ik geloof dat er in de

gangkast een echte honkbal ligt. Een *harde* bal. Zou dat niet veel leuker zijn dan die ouwe tennisbal?' Eddie verroerde zich niet.

Fred zwierf nog steeds glimlachend door de kamer en had zijn ogen nu de hele tijd dicht. Hij bleef met zijn hak achter het snoer van een lamp haken en viel languit tegen de haard aan, met zijn hoofd in de as. 'Hallo allemaal,' zei hij, zijn ogen nog altijd gesloten. 'Ben met mijn kop tegen een haardijzer aangeknald.' Hij bleef daar liggen en bij tijd en wijle giechelde hij.

'Er wordt al een hele tijd aan de deur gebeld,' zei Susan. 'Het zal wel niets te betekenen hebben.'

'Kom binnen, kom binnen,' schreeuwde ik. Om de een of andere reden vond iedereen dat verschrikkelijk grappig. We barstten allen in een daverend gelach uit, Fred inbegrepen, die met zijn gierende uithalen grijze wolkjes uit de haard op deed dwarrelen.

Een kleine, zeer ernstige oude man in een witte overjas had zichzelf binnengelaten en stond ons nu vanuit de hal onthutst aan te kijken. 'De melkboer,' zei hij onzeker. Hij reikte Marion een papiertje aan. 'Ik kan de laatste regel van uw briefje niet lezen,' zei hij. 'Staat daar iets over boerenkaas, kaas, kaas, kaas, kaas...' Zijn stem stierf weg, terwijl hij zich in kleermakerszit naast Marion op de vloer installeerde. Toen hij misschien drie kwartier had gezweven, verscheen er een bezorgde uitdrukking op zijn gezicht. 'Nou,' zei hij apathisch, 'ik kan maar heel even blijven. Ik heb mijn melkauto aan de kant van de weg geparkeerd en hij staat waarschijnlijk een beetje in de weg.' Hij maakte aanstalten om op te staan. Lew draaide aan de geluidsregelaar van de eufio. De melkboer zonk weer op de vloer neer.

'Aaaaaaaah,' zei iedereen.

'Het is eigenlijk maar beter ook om vandaag binnen te blijven,' zei de melkboer. 'Op de radio werd gezegd dat het staartje van de Atlantische orkaan over dit gebied drijft.'

'Laat maar komen,' zei ik. 'Mijn auto staat onder een grote, dode boom geparkeerd.' Dat leek een volkomen logische opmerking. Niemand vond er tenminste iets vreemds aan. Ik zonk weer weg in een warme nevel van stilte en dacht aan niets in het bijzonder. Zulke perioden leken slechts enkele seconden te duren, voor ze weer werden onderbroken door de conversatie van

mensen die net waren binnengekomen. Als ik er nu op terugkijk, begrijp ik dat deze perioden zelden korter dan zes uur duurden.

Ik herinner me dat ik een keer door het herhaaldelijk rinkelen van de deurbel uit mijn verdoving werd gehaald. 'Ik zei: Kom binnen,' mompelde ik.

'Ik ben al binnen,' mompelde de melkboer.

De deur zwaaide open en daar stond een politieagent die ons woedend aankeek. 'Wie heeft verdomme zijn melkauto zo geparkeerd dat hij de weg verspert?' vroeg hij. Hij kreeg de melkboer in de gaten. 'Aha! Begrijpt u niet dat het iemand zijn leven kan kosten als hij om zo'n onoverzichtelijke bocht komt en tegen dat ding oprijdt?' Hij geeuwde en zijn woeste gelaatsuitdrukking maakte plaats voor een tedere glimlach. 'Het is eigenlijk zo verdomd onwaarschijnlijk,' zei hij, 'ik weet niet waarom ik erover begonnen ben.' Hij ging naast Eddie zitten. 'Hé joh - hou je van pistolen?' Hij nam zijn pistool uit zijn holster. 'Kijk - een echt cowboy-pistool.'

Eddie pakte het pistool, richtte het op Marions flessenverzameling en haalde de trekker over. Een grote, blauwe fles spatte in duizend stukken uiteen en het raam daarachter versplinterde. Door de opening loeide koude lucht naar binnen.

'Hij zou een goeie smeris zijn,' schaterde Marion.

'God, wat ben ik gelukkig,' zei ik en kon wel huilen. 'Ik heb het geweldigste kind, het prachtigste stel vrienden en de meest fantastische vrouw van de wereld.' Ik hoorde het pistool nog twee keer afgaan en zonk weg in een hemelse verdoving.

Ik werd opnieuw door de deurbel gewekt. 'Hoe vaak moet ik het nou nog zeggen - kom toch in godsnaam binnen,' zei ik zonder mijn ogen open te doen.

'Maar ik ben al binnen,' zei de melkboer.

Ik hoorde het getrappel van vele voetstappen maar het maakte me niet nieuwsgierig. Even later merkte ik dat ik ademhalingsmoeilijkheden begon te krijgen. Nader onderzoek wees uit dat ik op de grond was gegleden en dat verscheidene padvindders op mijn borst en buik bivakkeerden.

'Moeten jullie iets hebben?' vroeg ik aan de welp wiens hete, gelijmatige adem mij in het gezicht sloeg.

'De Beverpatrouille kwam oude kranten halen, maar laat u

maar zitten,' zei hij. 'We moeten ze toch maar weer ergens heen slepen.'

'En weten jullie ouders wel waar jullie zijn?'

'Jazeker. Ze maakten zich ongerust en zijn ons achterna gekomen.' Hij wees met zijn duim naar verscheidene echtparen die tegen de muur zaten en glimlachten, terwijl de wind en de regen hen in het gezicht sloegen.

'Mam, ik heb honger,' zei Eddie.

'O Eddie – je wilt je moeder toch niet aan het koken zetten, net nu we het zo zalig hebben,' zei Susan.

Lew Harrison draaide de volumeregelaar van de eufio nog verder open. 'Zo jongen, hoe voelt dat?'

'Aaaaaaaah,' zei iedereen.

Toen de verdooving een beetje uitwerkte en ik weer enigszins bij bewustzijn kwam, tastte ik om me heen naar de Beverpatrouille en merkte dat ze verdwenen waren. Ik deed mijn ogen open en zag dat zij en Eddie en de melkboer en Lew en de agent juichend voor het raam stonden. De wind huilde en tierde en joeg regendruppels, met een kracht als werden ze door windbuksen afgevuurd, door het kapotte raam naar binnen. Zachtjes stootte ik Susan aan en samen liepen we naar het raam om te kijken waar iedereen zo door geboeid werd.

'Daar gaat ze, daar gaat ze,' schreeuwde de melkboer in extase.

Susan en ik kwamen net op tijd om mee te kunnen juichen toen een grote iep onze auto verpletterde.

'Kr-krak!' zei Susan, en ik lachte tot ik pijn in mijn buik kreeg.

'Ga Fred halen,' drong Lew aan. 'Anders ziet hij niet hoe zijn schuur naar de knoppen gaat.'

'Hmmm?' zei Fred vanuit de open haard.

'Ach Fred, je hebt het gemist?' zei Marion.

'Nu krijgen we pas iets te zien,' gilde Eddie. 'Die hoogspanningskabel gaat eraan. Moet je zien hoe die populier overhelt!'

De populier boog steeds verder over de hoogspanningskabel heen; en toen blies een windstoot hem in een vonkenregen en een wirwar van draden omver. In het huis gingen de lichten uit.

Nu hoorde je alleen nog maar het geluid van de wind. 'Waarom juichte er niemand?' vroeg Lew zwakjes. 'De eufio – hij is uit!'

Uit de open haard steeg een vreselijk gekreun op. 'God, ik geloof dat ik een hersenschudding heb.'

Marion knielde naast haar man neer en begon te jammeren. 'Lieveling, arme schat – wat is er met je?'

Ik keek de vrouw waar ik mijn armen omheen geslagen had aan – een afstotende, smerige, ouwe heks met diep ingevallen rode ogen en haren als Medusa. 'Bah!' zei ik en wendde me vol walging van haar af.

'Schat,' huilde de heks, 'ik ben het – Susan.'

Overal klonken nu kermende geluiden en jammerlijke kreten om voedsel en water. Het was plotseling verschrikkelijk koud geworden in de kamer. Nog maar enkele ogenblikken geleden had ik me in de tropen gewaand.

'Wie heeft verdomme mijn pistool?' vroeg de politieagent dreigend.

Een telegrambesteller die ik nog niet eerder had opgemerkt zat in een hoek diep ongelukkig een berg telegrammen door te bladeren waarbij hij klokkende geluiden maakte.

Ik huiverde. 'Het is vast al zondagochtend,' zei ik. 'We hebben hier twaalf uur gezeten!' Het was maandagochtend.

De telegrambesteller zag eruit alsof hij door de bliksem was getroffen. 'Zondagochtend? Ik ben hier op een zondagavond binnen gelopen.' Hij keek de kamer rond. 'Doet een beetje denken aan die journaalbeelden uit Buchenwald, hè?'

De leider van de Beverpatrouille was met de ongelooflijke vitaliteit die alleen jongeren aan de dag kunnen leggen, de held van de dag. Hij liet zijn mannen in rijen van twee aantreden en sprak ze toe als een oude sergeant. Terwijl wij allemaal door de kamer lagen gedrapeerd en over honger, koude en dorst klaagden, stelde de patrouille de verwarming weer in werking, droeg dekens aan, legde een compres aan op Freds hoofd, verzorgde ontelbare schaafwonden, timmerde het kapotte raam dicht en zette emmers vol warme chocolademelk.

Binnen twee uur nadat de stroom was uitgevallen en de eufio uit was gegaan, was het huis weer verwarmd en hadden we gegeten. De mensen met ernstige ademhalingsmoeilijkheden – de ouders die vierentwintig uur bij het kapotte raam hadden gezeten – waren volgestopt met penicilline en naar het ziekenhuis ver-

voerd. De melkboer, de telegrambesteller en de politieagent hadden niet behandeld willen worden en waren naar huis gegaan. De Beverpatrouille had gesalueerd en was vertrokken. Buiten waren technici de elektriciteitslijn aan het herstellen. Slechts het oorspronkelijke groepje bleef over – Lew, Fred en Marion, Susan en ik, en Eddie. Het bleek dat Fred enkele kneuzingen en schaafwonden had die er best ernstig uitzagen, maar geen hersenschudding.

Susan was meteen na de maaltijd in slaap gevallen. Nu bewoog ze zich. 'Wat is er gebeurd?'

'Geluk,' zei ik tegen haar. 'Onvergelijklijk, ononderbroken geluk – geluk per kilowatt.'

Lew Harrison, die er met zijn rooddoorlopen ogen en woeste baard als een anarchist uitzag, had als een bezetene in een hoek van de kamer zitten schrijven. 'Dat klinkt mooi – geluk per kilowatt,' zei hij. 'Koop je geluk, net zoals je licht koopt.'

'Word door het geluk aangestoken net zoals je door de griep aangestoken wordt,' zei Fred. Hij niesde.

Lew schonk geen aandacht aan hem. 'Het is voor de reclame-campagne, begrijpt u? Eerst maken we een advertentie voor de intellectuelen: "Voor de prijs van één boek, dat altijd een teleurstelling kan zijn, kunt u vijftig uur eufio kopen. Eufio stelt nooit teleur." Met de volgende slogan pakken we de middenstand –'

'Bij de strot?' vroeg Fred.

'Wat hebben jullie?' vroeg Lew. 'Jullie doen net of het experiment mislukt is.'

'Hoopten we soms op longontsteking en ondervoeding?' vroeg Marion.

'We hadden hier een doorsnee gezelschap Amerikanen in deze kamer, en we hebben iedereen stuk voor stuk gelukkig gemaakt,' zei Lew. 'Niet een uur, niet een dag, maar twee dagen achter elkaar, zonder onderbreking.' Plechtig kwam hij overeind uit zijn stoel. 'Om te voorkomen dat de eufio-aanhangers eraan onderdoor gaan rusten we het apparaat uit met een uurwerk dat hem aan- en uitzet. De eigenaar stelt hem zo in dat hij aangaat als hij van zijn werk thuiskomt en weer uitgaat tijdens het eten; na het eten gaat hij weer aan, en dan weer uit als het tijd is om naar bed te gaan; aan na het ontbijt, uit als het tijd is om naar het werk te gaan, daarna weer aan voor de vrouw en de kinderen.'

Hij streek met zijn handen door zijn haar en rolde met zijn

ogen. 'En het verkoopt – mijn God, wat zal het verkopen! Geen duur speelgoed meer voor de kinderen. Voor de prijs van een avondje naar de bioscoop kun je dertig uur eufio kopen. Voor een vijfde van de prijs van een fles whisky krijg je zestig uur eufio!'

'Of een grote familiefles cyaankali,' zei Fred.

'Zien jullie het dan niet helemaal voor je?' vroeg Lew ongelo-
vig. 'Het brengt gezinnen weer dichterbij tot elkaar; het is de
redding van het Amerikaanse gezin. Geen geruzie meer over
televisie- of radioprogramma's. Eufio vindt iedereen prachtig –
dat hebben wij bewezen. Een saai eufio-programma bestaat een-
voudig niet.'

Hij werd onderbroken doordat er op de deur geklopt werd. Een
technicus stak zijn hoofd om de deur en kondigde aan dat er over
twee minuten weer elektriciteit zou zijn.

'Moet je horen, Lew,' zei Fred, 'dit kleine monster kan de
beschaving in kortere tijd te gronde richten dan er nodig was om
Rome plat te branden. We gaan niet de mensen in een staat van
verdoving brengen en daar dan ook nog geld aan verdienen, en
daarmee uit.'

'U bent niet wijs!' zei Lew verbluft. Hij wendde zich tot
Marion. 'Wilt u dan niet dat uw man een miljoen verdient?'

'Niet als hij daarvoor een elektronisch opiumhol moet drijven,'
zei Marion koel.

Lew sloeg zich tegen zijn voorhoofd. 'Maar dat is precies wat
het grote publiek wil. Dit is net zoiets als wanneer Louis Pasteur
weigert melk te pasteuriseren.'

'Het zal prettig zijn als we weer elektriciteit hebben,' zei
Marion, op een ander onderwerp overstappend. 'De lampen, de
boiler, de pomp, de – o God!'

Ze had het nog niet gezegd of de lichten floepten al aan, maar
Fred en ik vlogen al door de lucht en kwamen neer op het grijze
kastje. Met zijn tweeën vielen we er bovenop. Het kaarttafeltje
zakte in elkaar en de stekker werd uit het stopcontact gerukt. De
lampen van de eufio gloeiden eventjes rood aan en doofden toen
uit.

Uitdrukkeloos haalde Fred een schroevendraaier uit zijn zak
en verwijderde de bovenkant van het kastje.

'Wil jij misschien graag de strijd met de vooruitgang aanbin-
den?' vroeg hij en overhandigde me de pook die Eddie had laten
vallen.

Razend stak en sloeg ik de belangrijke, uit glas en draden bestaande onderdelen kapot. Met mijn linkerhand, en geholpen door Fred, hield ik Lew tegen die zich tussen de pook en de apparatuur wilde werpen.

'Ik dacht dat u aan mijn kant stond,' zei hij.

'Als u iemand ook maar iets over eufio vertelt,' zei ik, 'zal ik wat ik net met eufio gedaan heb, met het grootste plezier ook met u doen.'

En ik dacht, dames en heren van de Federale Commissie voor Omroepaangelegenheden, dat het daarbij zou blijven. Dat was ook beter geweest. Maar nu is door Lew Harrisons geklets het nieuws uitgelekt. Hij heeft bij u een verzoek ingediend met de commerciële exploitatie van de eufio te mogen beginnen. Hij en zijn geldschietters hebben nu een eigen radio-telescoop gebouwd.

Laat ik u nogmaals zeggen dat al de beweringen van Lew waar zijn. Eufio zal alles doen wat hij zegt dat het doen zal. Het geluk dat het verschaft is volmaakt en kan alle mogelijke tegenslagen overwinnen. Bijna-tragedies, zoals het eerste experiment, kunnen ongetwijfeld vermeden worden als een uurwerk het apparaat in- en uitschakelt. Ik zie dat het apparaatje dat voor u op tafel staat inderdaad met een uurwerk is uitgerust.

De vraag is niet of de Eufio functioneert. Dat staat buiten kijf. De kwestie is eerder: breekt er een nieuwe, verontrustende periode in de Amerikaanse geschiedenis aan, waarin de mensen hun geluk niet langer najagen maar het domweg kopen? Dit is niet het moment om vergetelheid een nationale rage te laten worden. We zouden alleen profijt uit de eufio kunnen trekken als we op de een of andere manier onze vijanden in een staat van volledige gemoedsrust zouden kunnen brengen terwijl we ons eigen volk ertegen beschermen.

Tot slot zou ik er graag nog op willen wijzen dat Lew Harrison, de tsaar-in-spé van de eufio, een gewetenloos heerschap is die het algemeen vertrouwen niet waard is. Het zou me bijvoorbeeld niet verbazen als hij het uurwerk op dit eufio-prototype zo heeft afgesteld dat zijn uitstralingen uw oordeelvermogen zullen aantasten. Hij lijkt overigens nogal verdacht te zoemen op dit moment, en ik kan wel huilen van geluk. Ik heb het geweldigste kind, het prachtigste stel vrienden en de meest fantastische

vrouw van de wereld. En gelooft u mij, die goeie, ouwe Lew Harrison is het zout der aarde. Ik wens hem echt veel geluk met zijn nieuwe onderneming.

1951

Deze verhalen zijn afkomstig uit de bundel *Welcome to the Monkey-house*. Vertaling: Herman Koch.

Copyright © by Kurt Vonnegut. Translation copyright © 1979 by Meulenhoff Nederland B.V., Amsterdam. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij B.V., Singel 262, Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from Em. Querido's Uitgeverij B.V., Singel 262, Amsterdam.*

Published by arrangement with Dell Publishing Inc./Seymour Lawrence, New York, N.Y., U.S.A. Uitgegeven in samenwerking met Meulenhoff Nederland B.V., Amsterdam

ISBN 90 214 9463 9

notes:

ily cere- cahiers is a collection of texts (fragments). it is a branch of the collective *it is part of an ensemble*. these texts function as starting points for dialogues within our practice. we also love to share them with guests and visitors of our projects.

the first copy of *ily cere- cahier 32* was printed in september 2025

1	the artist as producer in times of crisis	okwui enwezor
2	the carrier bag theory of fiction	ursula k. le guin
3	arts of noticing	anna lowenhaupt tsing
4	whatever & bartleby	giorgio agamben
5	notes toward a politics of location	adrienne rich
6	the intimacy of strangers	merlin sheldrake
7	the zero world	achille mbembe
8	why do we say that cows don't do anything?	vinciane despret
9	nautonomat operating manual	raqs media collective
10	on plants, or the origin of our world	emanuele cocchia
11	hydrofeminism: or, on becoming a body of water	astrida neimanis
12	the gift and the given	eduardo viveiros de castro
13	the three figures of geontology	elizabeth a. povinelli
14	what lies beneath	george monbiot
15	sculpture not to be seen	elena filipovic
16	the onion	kurt schwitters
17	tentacular thinking	donna j. haraway
18	toward a symbiotic way of thought	vincent zonca
19	living with birds	len howard
20	why look at animals?	john berger
21	quantum listening	pauline Oliveros
22	politics of installation	boris groys
23	some notes on drawing	amy sillman
24	depiction, object, event	jeff wall
25	cyber-teratologies	rosi braidotti
26	love your monsters	bruno latour
27	arts of living on a damaged planet	multiple authors
28	what is it like to be a bat?	thomas nagel
29	dazzling diversity: the biology of chiroptera	tessa laird
30	what is an owl?	stephen moss
31	the gender of sound	anne carson
32	the euphio question	kurt vonnegut

www.ilycere-cahiers.com

www.blyisnokino.com

www.itispartofanensemble.com

www.peelrealounoun.com

www.naipattaofficial.com

www.onarynornotice.com

